घ. स्वास्थ्य तथा वातावरण

१. स्वास्थ्य संस्थाहरुको वितरण
२. प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या
३. प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या
४. गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर
५. चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
६. पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
७. खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

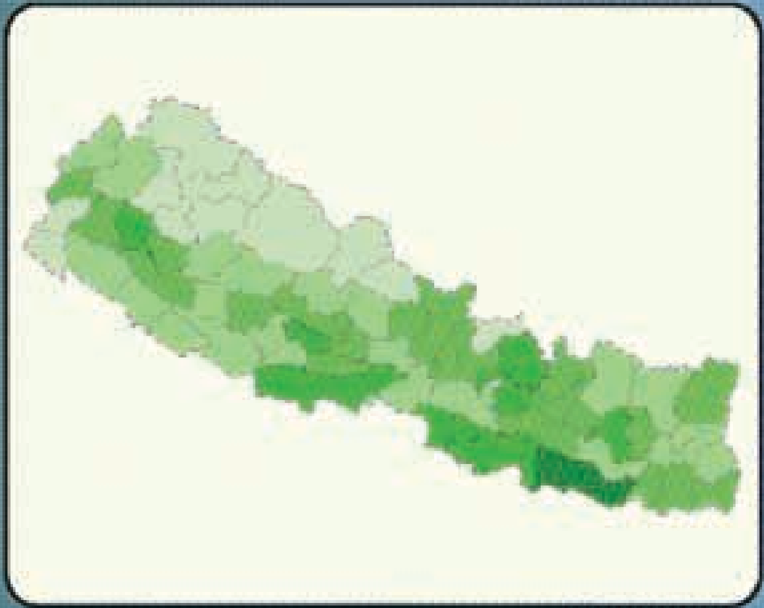

स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण, २०५८

मानिसहरूलाई स्वास्थ्य उपचारको सेवा प्रदान गर्नका लागि स्वास्थ्य सेवाको विकास हुनु आवश्यक छ । धेरै जसो स्वास्थ्य सेवाहरू सरकारी तवरबाट नै उपलब्ध भइरहेका छन् भने, केहि सेवाहरू निजी क्षेत्र तथा केहि अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्थाहरूबाट संचालित भएका छन् । स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्याले देशमा कुन हदसम्म आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको विकास भएको छ भन्ने कुराको केहि संकेत प्रदान गर्दछ । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन् । यी स्वास्थ्य संस्थाहरू स्वास्थ्य मन्त्रालय वा त्यस अन्तर्गतका निकायहरूद्वारा संचालन भएका संस्थाहरू हुन् । यस सन्दर्भमा यहाँ स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरू पर्दछन् ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ मा नेपाल अधिराज्यभर जम्मा ४,०८८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू, स्वास्थ्य मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित थिए । जिल्लागत रुपमा सबैभन्दा कम स्वास्थ्य संस्था मनाङ्गमा (१४) थियो भने, सबैभन्दा बढी सप्तरीमा (११६) थियो ।

तालिका घ.१

जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या
अर्घाखाँची	४२	चितवन	४१	धनुषा	१०३	बैतडी	६८	रौतहट	९८
अछाम	७५	जाजरकोट	३४	धादिङ्ग	५२	भक्तपुर	२२	लमजुङ्ग	६१
ईलाम	४९	जुम्ला	३०	नवलपरासी	७७	भोजपुर	६४	ललितपुर	४३
उदयपुर	४७	झापा	५१	नुवाकोट	६७	मकवानपुर	४५	सप्तरी	११६
ओखलढुङ्गा	५६	डडेलधुरा	२६	पर्वत	५५	मनाङ्ग	१४	सल्यान	४८
कञ्चनपुर	२२	डोटी	५२	पर्सा	८४	महोत्तरी	७७	सर्लाही	१००
कपिलबस्तु	७८	डोल्पा	२३	पाल्पा	६६	म्याग्दी	४०	स्याङ्गजा	६८
काठमाण्डौ	७२	तनहूँ	४७	पाँचथर	४२	मुगु	२६	संखुवासभा	३९
काभ्रेपलाञ्चोक	९४	ताप्लेजुङ्ग	५४	प्यूठान	४९	मुस्ताङ्ग	१७	सिन्धुपाल्चोक	७९
कालीकोट	३०	तेह्रथुम	३२	बझाङ्ग	४८	मोरङ्ग	६८	सिन्धुली	५५
कास्की	४८	दाङ्ग	४१	बर्दिया	३४	रसुवा	१९	सिराहा	११०
कैलाली	४४	दार्चुला	४२	बाग्लुङ्ग	६२	रामेछाप	५५	सुनसरी	५३
खोटाङ्ग	७६	दैलेख	६०	बाँके	४७	रुकुम	४४	सुर्खेत	५२
गुल्मी	८१	दोलखा	५५	बाजुरा	२८	रूपन्देही	७१	सोलुखुम्बु	३५
गोरखा	६९	धनकुटा	३८	बारा	९९	रोल्पा	५२	हुम्ला	२७

स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन (अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण

स्वास्थ्य मन्त्रालयद्वारा संचालित कुल स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या, २०५७/५८

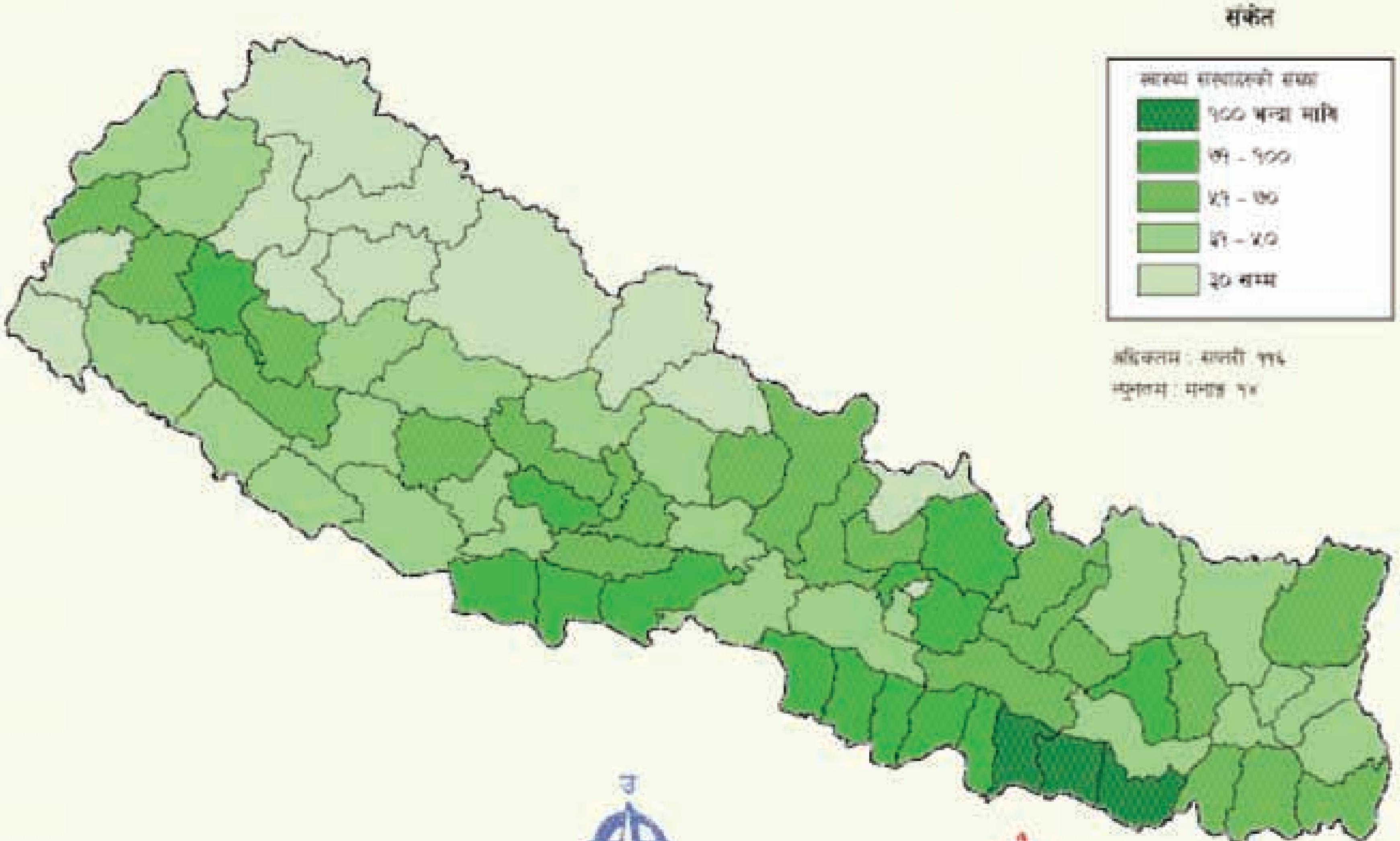

किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENRIS 2000

प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या, २०५८

स्वास्थ्य सेवाको समानुपातिक वितरण यस सेवाको निरपेक्ष बृद्धि जत्तिकै महत्वपूर्ण छ । प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या भन्नाले कूल जनसंख्या र स्वास्थ्य संस्थाको संख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यो देशमा भएको जनसंख्याको आकारको सम्बन्धमा स्वास्थ्य सेवाको वितरण प्रणालीको मापन गर्ने एक महत्वपूर्ण सूचक हो । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क, स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन्, जुन तथ्याङ्क आर्थिक वर्ष २०५७/५८ मा आधारित छन् । यहाँ स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरूलाई समेट्दछ । यस्तै जनसंख्या तथ्याङ्क पनि यहि आर्थिक वर्षमा संचालित जनगणनाबाट प्राप्त भएकोले प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या भन्ने सूचक निकाल्नका लागि एउटै सन्दर्भ वर्षका यी दुई भिन्न तथ्याङ्कहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभर औसतमा ५ हजार ६ सय ६३ जनसंख्याको लागि एक स्वास्थ्य संस्था पर्न आएको देखिन्छ । जिल्लागत रुपमा प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि सबैभन्दा कम जनसंख्या मनाङ्गमा (६८५) थियो भने, सबैभन्दा बढी जनसंख्या कञ्चनपुरमा (१७,१७७) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस सूचकलाई राष्ट्रिय मान (५,६६३) संग तुलना गर्दा ५० जिल्लामा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र बाँकी २५ जिल्लामा बढी थियो ।

तालिका घ.२

जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या
अर्घाखाँची	४९६२	चितवन	११५१३	धनुषा	६५१८	बैतडी	३४४७	रौतहट	५५६३
अछाम	३०८४	जाजरकोट	३९६७	धादिङ्ग	६५१३	भक्तपुर	१०२४८	लमजुङ्ग	२९०४
ईलाम	५७७२	जुम्ला*	२९८१	नवलपरासी	७३१०	भोजपुर	३१७२	ललितपुर	७८५५
उदयपुर	६१२१	झापा*	१३४९२	नुवाकोट	४३०६	मकवानपुर	८७२५	सप्तरी	४९१६
ओखलढुङ्गा	२७९८	डडेलधुरा	४८५२	पर्वत	२८७०	मनाङ्ग	६८५	सल्यान*	४४४८
कञ्चनपुर	१७१७७	डोटी	३९८२	पर्सा	५९१९	महोत्तरी	७१८८	सर्लाही	६३५७
कपिलबस्तु	६१७९	डोल्पा*	१२८५	पाल्पा	४०६९	म्याग्दी	२८६१	स्याङ्जा	४६६६
काठमाण्डौ	१५०२६	तनहूँ	६७०७	पाँचथर	४८११	मुगु*	१६९०	संखुवासभा	४०८२
काभ्रेपलाञ्चोक	४१०३	ताप्लेजुङ्ग	२४९४	प्यूठान	४३३६	मुस्ताङ्ग	८८१	सिन्धुपाल्चोक*	३८७२
कालीकोट*	३५११	तेह्रथुम	३५३५	बझाङ्ग	३४८०	मोरङ्ग	१२४००	सिन्धुली*	५०८८
कास्की	७९२८	दाङ्ग	११२७८	बर्दिया	११२५४	रसुवा	२३५४	सिराहा*	५२०४
कैलाली	१४०१६	दार्चुला	२९०५	बाग्लुङ्ग	४३३८	रामेछाप	३८६२	सुनसरी	११८०४
खोटाङ्ग	३०४५	दैलेख	३७५३	बाँके	८२०९	रुकुम	४२८३	सुर्खेत*	५५४९
गुल्मी	३६६२	दोलखा*	३७१३	बाजुरा*	३८८५	रूपन्देही	९९७८	सोलुखुम्बू	३०७७
गोरखा	४१७६	धनकुटा	४३८१	बारा	५६४८	रोल्पा	४०३९	हुम्ला	१५०४

आर्थिक प्रतिवेदन (अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

* यस सूचकमा प्रयोग गरिएका यी जिल्लाहरूका जनसंख्या अनुमानित हुन् किनभने यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।)

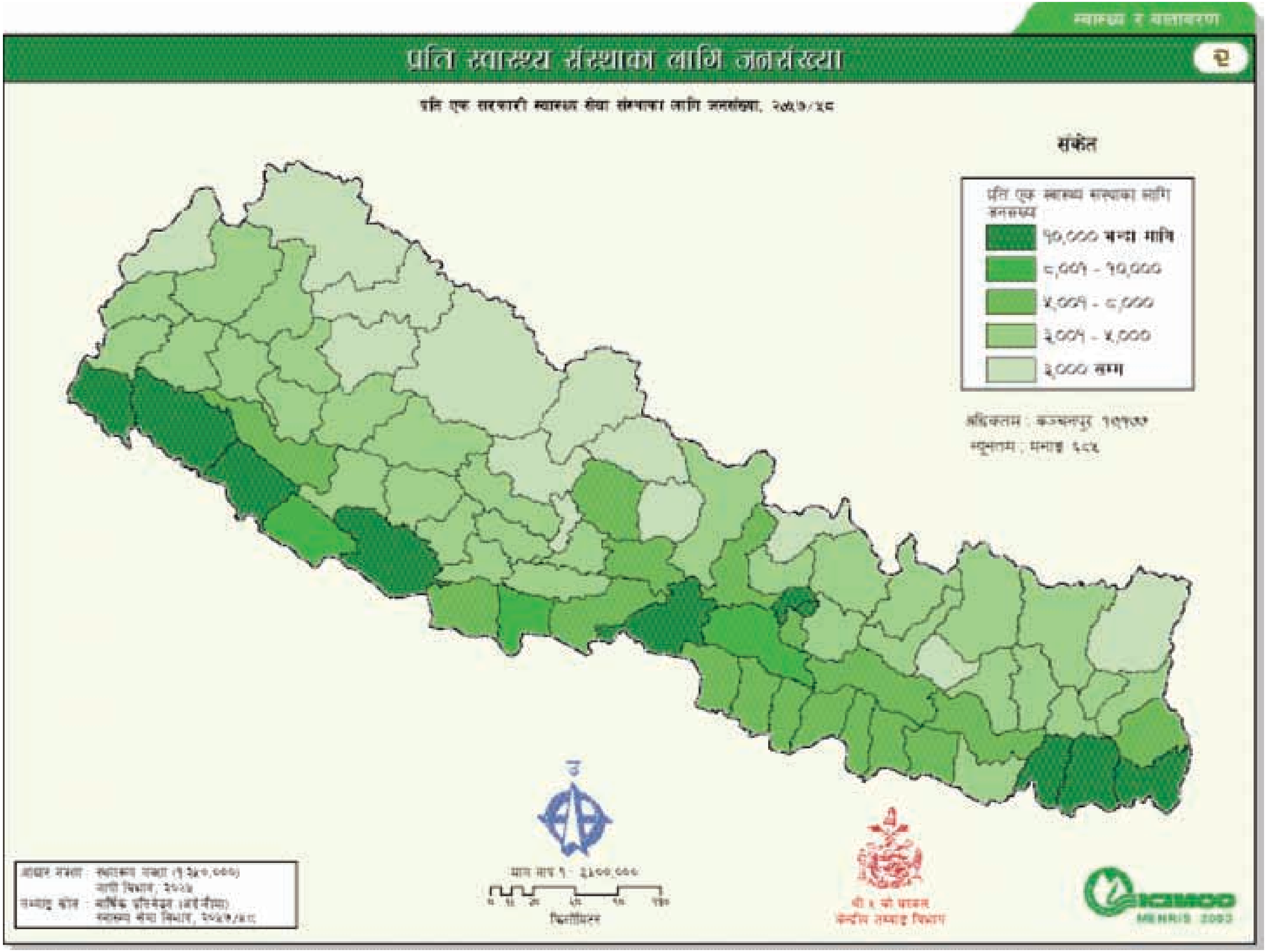
स्वास्थ्य र वातावरण
प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या
२
प्रति एक सरकारी स्वास्थ्य सेवा संस्थाका लागि जनसंख्या, २०५७/५८
संकेत
प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या
१०,००० भन्दा माथि
८,००१ - १०,०००
५,००१ - ८,०००
३,००१ - ५,०००
३,००० सम्म
अधिकतम : कञ्चनपुर १०१३७
न्यूनतम : मनाङ ६८६
आधार नक्सा : स्थलरूप नक्सा
तथ्यांक स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन
स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/५८
किलोमिटर
श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्यांक विभाग
ICIMOD
MENRIS 2003

प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या, २०५८

स्वास्थ्य प्रणालीमा सुधार, समान स्वास्थ्य उपचार सेवा र दीगो विकासमा ध्यान पुऱ्याउनका लागि स्वास्थ्य सेवा माथिको पहूँच महत्वपूर्ण पक्ष हो । स्वास्थ्य सेवाको पूर्ण प्रयोगको लागि स्वास्थ्य सेवामा पहूँच सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई उपचार सेवाको गुण र स्वास्थ्य सेवाको उपयोगका सूचकहरूको सन्दर्भमा मिलाएर हेर्नु आवश्यक हुन्छ । जनताको स्वास्थ्य सेवामाथिको पहूँचमा प्रगति मूल्याङ्कनका लागि प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या एक आधारभूत सूचक हो । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन्, जुन तथ्याङ्क आथिर्क वर्ष २०५७/५८ मा आधारित छन् । स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरूलाई समेट्दछ । यस्तै जनसंख्या तथ्याङ्क पनि यहि आर्थिक वर्षमा संचालित जनगणना २०५८ बाट प्राप्त भएकाले प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या भन्ने सूचक निकाल्नका लागि एउटै सन्दर्भ वर्षका यी दुई भिन्न तथ्याङ्कहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभर प्रति एक हजार जनसंख्याका लागि स्वास्थ्य संस्था (सरकारी) को संख्या ०.१८ थियो । अर्को शब्दमा प्रत्येक एक लाख जनसंख्याका लागि १८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू थियो । जिल्लागत रुपमा प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या सबैभन्दा कम कञ्चनपुरमा (०.०६) थियो भने, सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (१.४६) थियो । जिल्लागत रुपमा यो सूचकको मानलाई राष्ट्रिय मान (०.१८) संग दाँज्दा २५ जिल्लाहरूमा यो मान राष्ट्रिय मान भन्दा थोरै थियो भने, ४७ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी थियो ।

तालिका घ.३

जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**
अर्घाखाँची	०.२०	चितवन	०.०९	धनुषा	०.१५	बैतडी	०.२९	रौतहट	०.१८
अछाम	०.३२	जाजरकोट	०.२५	धादिङ्ग	०.१५	भक्तपुर	०.१०	लमजुङ्ग	०.३४
ईलाम	०.१७	जुम्ला*	०.३४	नवलपरासी	०.१४	भोजपुर	०.३२	ललितपुर	०.१३
उदयपुर	०.१६	झापा*	०.०७	नुवाकोट	०.२३	मकवानपुर	०.११	सप्तरी	०.२०
ओखलढुङ्गा	०.३६	डडेलधुरा	०.२१	पर्वत	०.३५	मनाङ्ग	१.४६	सल्यान*	०.२२
कञ्चनपुर	०.०६	डोटी	०.२५	पर्सा	०.१७	महोत्तरी	०.१४	सर्लाही	०.१६
कपिलबस्तु	०.१६	डोल्पा*	०.७८	पाल्पा	०.२५	म्याग्दी	०.३५	स्याङ्जा	०.२१
काठमाण्डौ	०.०७	तनहूँ	०.१५	पाँचथर	०.२१	मुगु*	०.५९	संखुवासभा	०.२४
काभ्रेपलाञ्चोक	०.२४	ताप्लेजुङ्ग	०.४०	प्यूठान	०.२३	मुस्ताङ्ग	१.१३	सिन्धुपाल्चोक*	०.२६
कालीकोट*	०.२८	तेह्रथुम	०.२८	बझाङ्ग	०.२९	मोरङ्ग	०.०८	सिन्धुली*	०.२०
कास्की	०.१३	दाङ्ग	०.०९	बर्दिया	०.०९	रसुवा	०.४२	सिराहा*	०.१९
कैलाली	०.०७	दार्चुला	०.३४	बाग्लुङ्ग	०.२३	रामेछाप	०.२६	सुनसरी	०.०८
खोटाङ्ग	०.३३	दैलेख	०.२७	बाँके	०.१२	रुकुम	०.२३	सुर्खेत*	०.१८
गुल्मी	०.२७	दोलखा*	०.२७	बाजुरा*	०.२६	रूपन्देही	०.१०	सोलुखुम्बू	०.३३
गोरखा	०.२४	धनकुटा	०.२३	बारा	०.१८	रोल्पा	०.२५	हुम्ला	०.६७

आर्थिक प्रतिवेदन (अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

* यस सूचकमा प्रयोग गरिएका यी जिल्लाहरूका जनसंख्या अनुमानित हुन् किनभने यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्ड हेर्नु होस्)

** प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या

प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या

प्रति हजार जनसंख्यामा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको संख्या, २०५७/५८

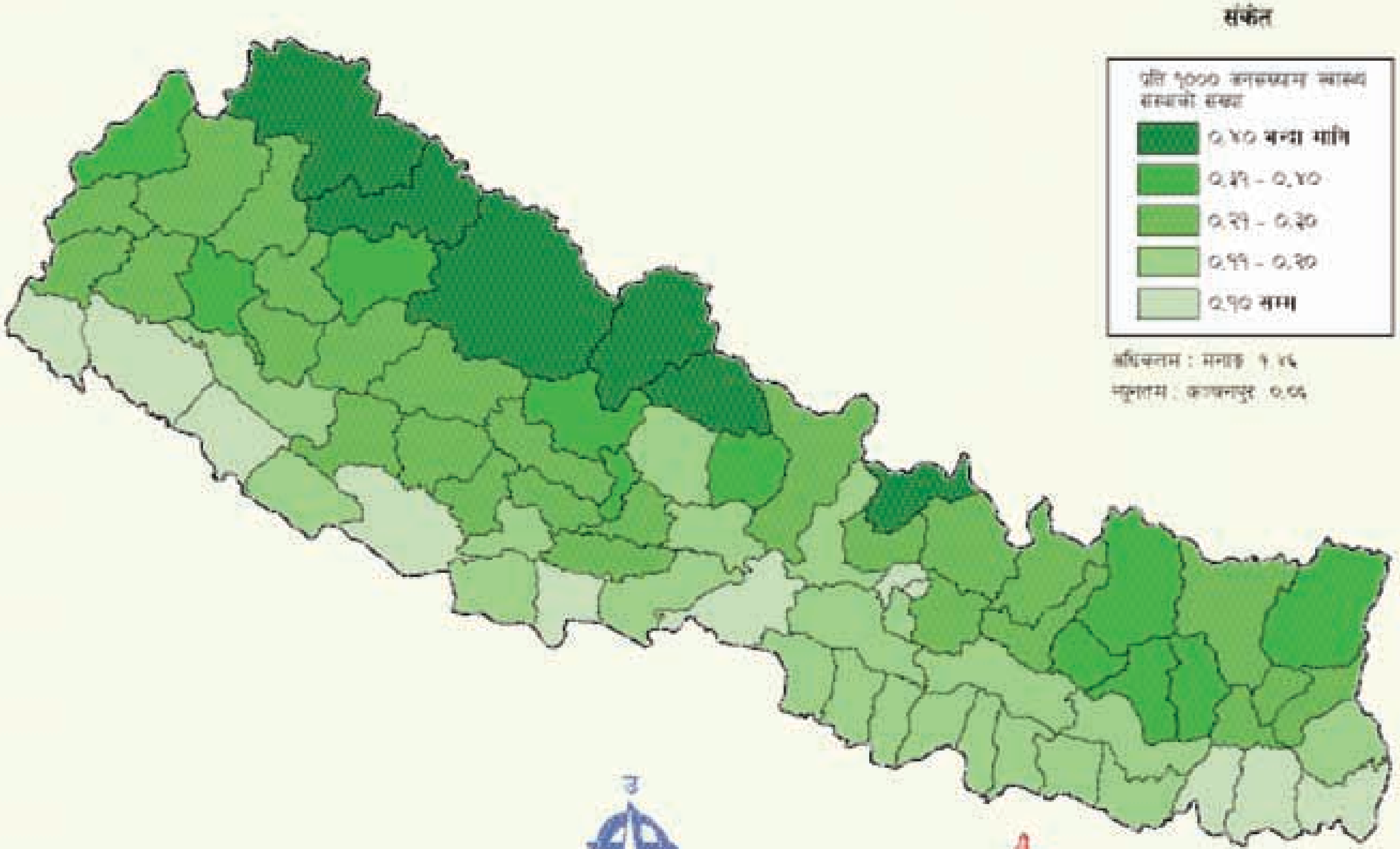

आधार नक्सा : स्थलरूप नक्सा (१:२५०,०००) नापी विभाग, २०२५
तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८ वार्षिक प्रतिवेदन (२०५७/५८) स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/५८

मान नाप १: ३,६००,०००

० २५ ५० १०० १५० २००

किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENRIS 2003

गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर, २०५७/५८

सामान्यत: विकासशील देशहरूमा प्रजनन् दर कम हुँदै जानु तथा नेपालको विभिन्न जिल्लाहरू बीच प्रजनन् दरमा भिन्नता हुनुको एक मात्र महत्वपूर्ण सन्निकट निर्धारक तत्व नै गर्भ निरोधका साधनको प्रयोगमा बृद्धि हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग मानिसहरूको सचेत प्रयासको एक प्रत्यक्ष सूचक हो भने, प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा बृद्धि मापन गर्ने यो एक परोक्ष सूचक पनि हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर भनेको प्रत्येक सय जना प्रजनन् उमेर समूहका (१५ देखि ४९ वर्ष) विवाहित महिलाको जनसंख्यामा गर्भ निरोधका साधन प्रयोग गर्ने जनसंख्या हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर सम्बन्धी तथ्याङ्क श्री ५को सरकार, स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्रकाशित वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तकबाट लिइएको हो ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभरको गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर समग्रमा ३७.५९ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर सबैभन्दा कम कालीकोटमा (७.८७ प्रतिशत) थियो भने, सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (७७.४२ प्रतिशत) रहेको थियो । उनान्पचास जिल्लाहरूमा गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर राष्ट्रिय मान (३७.५९) भन्दा थोरै थियो भने, २६ जिल्लाहरूमा बढी थियो ।

तालिका घ.१

जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या
अर्घाखाँची	४२	चितवन	४१	धनुषा	१०३	बैतडी	६८	रौतहट	९८
अछाम	७५	जाजरकोट	३४	धादिङ्ग	५२	भक्तपुर	२२	समजुङ्ग	६१
ईलाम	४९	जुम्ला	३०	नवलपरासी	७७	भोजपुर	६४	ललितपुर	४३
उदयपुर	४७	झापा	५१	नुवाकोट	६७	मकवानपुर	४५	सप्तरी	११६
ओखलढुङ्गा	५६	डडेलधुरा	२६	पर्बत	५५	मनाङ्ग	१४	सल्यान	४८
कञ्चनपुर	२२	डोटी	५२	पर्सा	८४	महोत्तरी	७७	सर्लाही	१००
कपिलबस्तु	७८	डोल्पा	२३	पाल्पा	६६	म्याग्दी	४०	स्याङ्जा	६८
काठमाण्डौ	७२	तनहूँ	४७	पाँचथर	४२	मुगु	२६	संखुवासभा	३९
काभ्रेपलाञ्चोक	९४	ताप्लेजुङ्ग	५४	प्यूठान	४९	मुस्ताङ्ग	१७	सिन्धुपाल्चोक	७९
कालीकोट	३०	तेह्रथुम	३२	बझाङ्ग	४८	मोरङ्ग	६८	सिन्धुली	५५
कास्की	४८	दाङ्ग	४१	बर्दिया	३४	रसुवा	१९	सिराहा	११०
कैलाली	४४	दार्चुला	४२	बाग्लुङ्ग	६२	रामेछाप	५५	सुनसरी	५३
खोटाङ्ग	७६	दैलेख	६०	बाँके	४७	रुकुम	४४	सुर्खेत	५२
गुल्मी	८१	दोलखा	५५	बाजुरा	२८	रूपन्देही	७१	सोलुखुम्बू	३५
गोरखा	६९	धनकुटा	३८	बारा	९९	रोल्पा	५२	हुम्ला	२७

स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन (अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

गर्भ निरोधक साधनको प्रयोग दर

प्रति १०० जना प्रजनन उमेर समूह (१५ - ४९ वर्ष) का विवाहित महिलाको जनसंख्यामा गर्भ निरोधक साधन प्रयोग गर्ने जनसंख्या, २०५७/५८

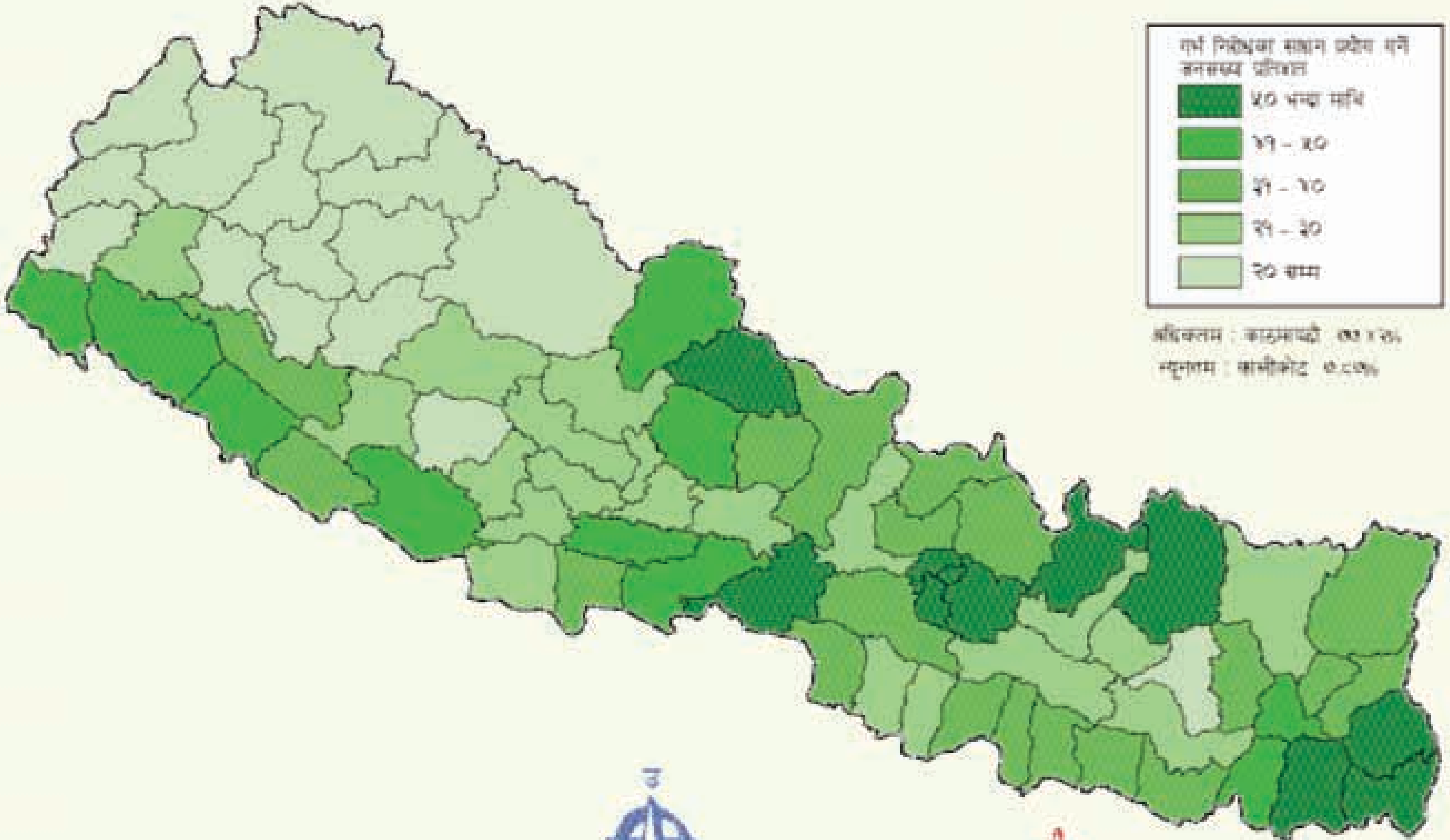

आधार नक्शा : प्रशासकीय नक्शा
नापी विभाग
तथ्याङ्क स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन
स्वास्थ्य सेवा विभाग

किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENRIS 2003

चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८⊕

मलमूत्रको सम्पर्कबाट सर्ने रोगहरूको बिरुद्ध पहिलो सुरक्षा रेखा मानव मलमूत्र परित्याग गर्ने सुविधाहरू हुन् । कूल परिवार संख्यामा विभिन्न प्रकारका चर्पीहरूको प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत अनुपातलाई सरसफाइको पहूँच सम्बन्धी एक आधारभूत सूचकको रुपमा लिइन्छ । यसका साथै यो मानव विकासको एउटा राम्रो सूचक पनि हो किनकी चर्पीको प्रयोगले राम्रो स्वास्थ्य र जीवनस्तरमा मात्र योगदान पुर्‍याउने नभई यसले बरु अन्य सामाजिक-आर्थिक सूचकहरू जस्तै शिक्षा र आम्दानी सम्बन्धी सूचकहरूलाई पनि पुष्टी गर्दछ । यस सूचकले नेपालको विकास क्षेत्रहरू बीच, भौगालिक क्षेत्रहरू बीच, जिल्लाहरू बीच चर्पीको प्रयोगमा असमानताबारे पनि तथ्यहरू प्रदान गर्दछ । नेपालमा वि.सं. २०५८ को जनगणनामा पहिलो पटक चर्पीको प्रयोग वा पहूँच सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यो तथ्याङ्क छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा परिवारको चर्पीको ब्यवस्था सम्बन्धी प्रश्नमा तीन प्रकारका बिकल्पहरू जस्तै आधुनिक/ृलस भएको, साधारण चर्पी, र चर्पी नभएको बारे विवरणहरू सोधिएको थियो । आधुनिक/ृलस भएको चर्पी भन्नाले मेसिनको प्रयोग गरेर वा लोटा, बाल्टिनबाट पानी खन्याएर दिसा-पिसाब सफा गर्न सकिने र फोहर मैलाको निकास ढलमा वा सेप्टीक ट्यांकमा जोडिएको चर्पीलाई जनाउँछ । साधारण चर्पी भन्नाले मेसिनको प्रयोग गरेर वा लोटा, बाल्टिनबाट पानी खन्याएर दिसा-पिसाब सफा गर्न सकिने ब्यवस्था नभएको चर्पीलाई जनाउँछ । कुनै परिवारको आृनो चर्पी नभएर दिसा- पिसाब गर्न जंगल, पाखा वा मैदान र सार्वजनिक चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेको भए चर्पी नभएको वर्गमा गणना गरिएको थियो । यहाँ गणना गरिएको सम्पूर्ण परिवारहरू मध्ये चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारहरूको प्रतिशत अनुपातलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार गणना भएको सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये समग्रमा ९ लाख ४६ हजार ९ सय २३ परिवारहरूले आधुनिक/ृलस भएको चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको २२.६८ प्रतिशत हो । यस्तै ९ लाख ७८ हजार ८ सय २९ परिवारहरूले साधारण चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको २३.४५ प्रतिशत हो । गणना भएको परिवार संख्या मध्ये २१ लाख ९१ हजार ३ सय २५ परिवारहरूको अर्थात् ५२.४९ प्रतिशत परिवारले चर्पीको प्रयोग गरेका थिएनन् । तालिका घ.५(क) मा चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.५ (ख) मा चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.५ (क)

चर्पीको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
आधुनिक/फ्लस भएको चर्पी	मुगु (०.५०)	काठमाण्डौ (७५.७९)
साधारण चर्पी	कपिलबस्तु (५.१०)	संखुवासभा (५४.४८)
चर्पी नभएको	काठमाण्डौ (६.७५)	रोल्पा (८८.८३)
चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	पाँचथर (०.४०)	कालीकोट (७.४०)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	डडेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	डोटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	डोल्पा•	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहूँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट•	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा•	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला•	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
झापा•	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३
झापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६
डडेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
डोटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
डोल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
तनहूँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
धादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अङ्कहरु गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

कुल परिवार संख्यामा विभिन्न प्रकारका चर्पी प्रयोग गर्ने परिवार संख्या प्रतिशतमा, २०५८

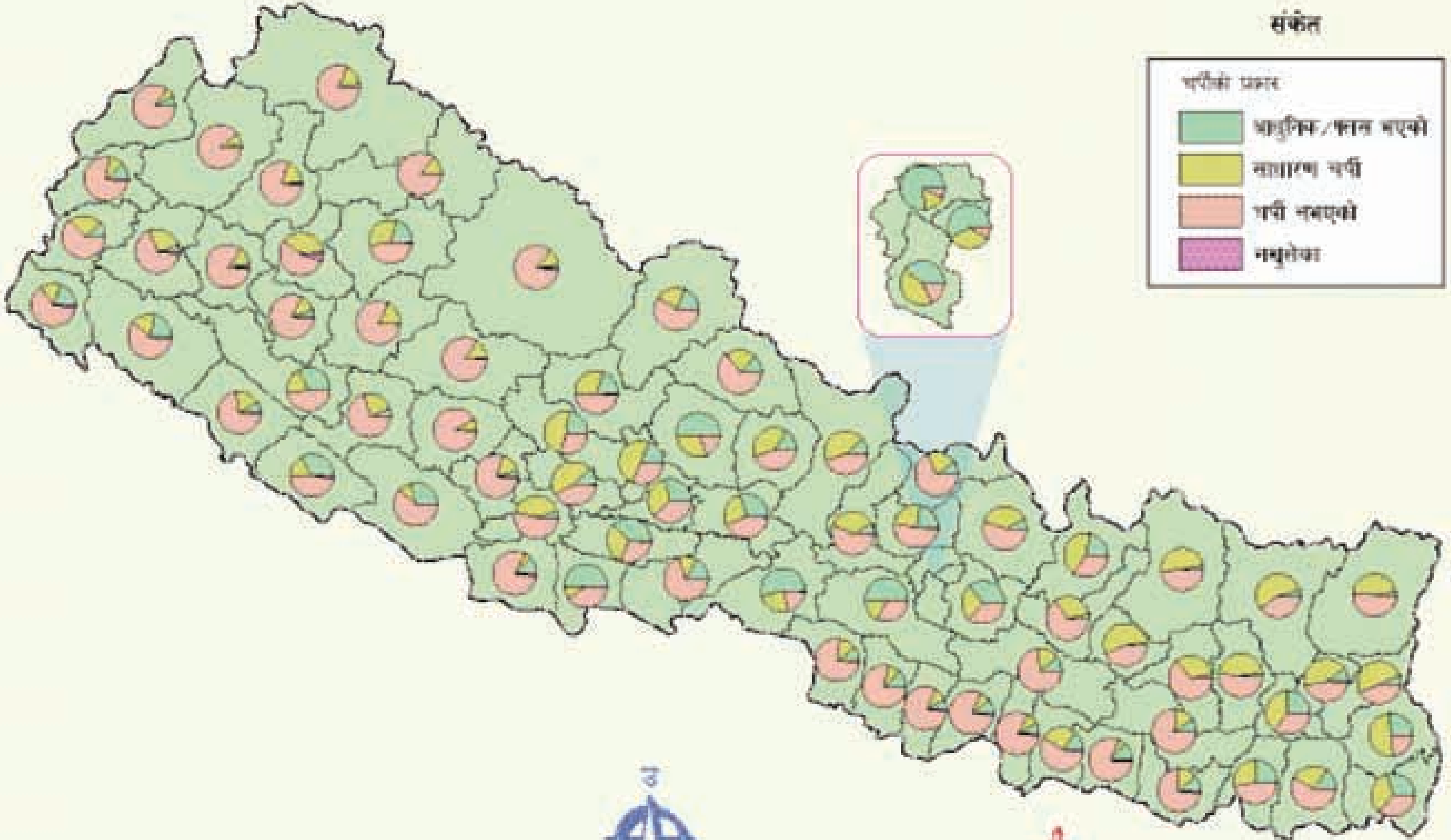

आधार नक्सा : प्रशासकीय नक्सा
नापी विभाग
तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८

किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

MENRIS 2003

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८⊕

पानीद्वारा उब्जिने रोगहरूको संभावनालाई न्यून गर्नका लागि शुद्ध र सफा पिउने पानीमाथिको पहूँच आधारभूत आवश्यकता हो । पिउने पानीका विभिन्न स्रोतहरूमा पहूँच अनुसार परिवारको समानुपात भन्नाले कुनै निश्चित प्रकारको पिउने पानीको स्रोत प्रयोग गरिरहेका परिवारको संख्या र गणना भएको जम्मा परिवार संख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई जनाउँछ । यो सूचकले देशमा पिउने पानीको पहूँचमाथिको अवस्थालाई संकेत गर्दछ । नेपालमा वि.सं. २०५८ को जनगणनामा पिउने पानीको मुख्य स्रोतका बारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यो सम्बन्धी विवरण छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा परिवारको पिउने पानीको मुख्य स्रोत सम्बन्धी प्रश्नमा ६ प्रकारका विकल्पहरू जस्तै १. धारा (पाइप)# २. इनार/कुवा ३. ट्यूबवेल ४. मूल धारा ५. नदी/खोला ६. अन्य विवरणहरू सोधिएको थियो । यस परिच्छेदमा विश्लेषणका लागि यी विकल्पहरूलाई निम्न ४ वर्गहरूमा पुन: समूहीकृत गरिएको छ : १. धारा (पाइप) २. इनार/कुवा र ट्यूबवेल ३. मूल धारा, नदी/खोला र अन्य ४. पिउने पानीको स्रोत उल्लेख नगरेको ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार गणना भएको सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये समग्रमा २२ लाख ९ हजार ७ सय ६० परिवारहरूले पिउने पानीका लागि धारा (पाइप) को प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको ५२.९४ प्रतिशत थियो । यस्तै १५ लाख ६१ हजार ३ सय ९७ परिवारहरूले पिउने पानीका लागि इनार/कुवा र ट्यूबवेलको पानी प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको ३७.४१ प्रतिशत थियो । गणना भएको परिवार संख्या मध्ये ३ लाख ६५ हजार ८ सय १२ परिवारहरूले अर्थात् ८.७६ प्रतिशत परिवारले मात्र पिउने पानीका लागि मूल धारा, नदी/खोला र अन्य स्रोतको पानी प्रयोग गर्ने गरेका थिए । यस्तै गणना भएका सम्पूर्ण जनसंख्या मध्ये ०.९० प्रतिशतले पिउने पानीको मुख्य स्रोत उल्लेख गरेका थिएनन् । तालिका घ.६(क) मा पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.६ (ख) मा पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.६ (क)

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
धारा (पाइप)	सप्तरी (७.२२)	मनाङ (९३.३६)
इनार/कुवा र ट्यूबवेल	हुम्ला (०.१०)*	सप्तरी (९०.७२)
मूल धारा, नदी/खोला र अन्य	सप्तरी (०.८३)	डोल्पा (५८.४४)
पिउने पानीको स्रोत उल्लेख नगरेका	मनाङ (०.१७)	कालीकोट (५.३७)

* कालीकोट र मनाङमा इनार/कुवा र ट्यूबवेल प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

\# धारा (पाइप) वर्गमा केन्द्रीकृत तवरले वितरित तथा प्रशोधित पानी प्रयोग गरिरहेका परिवारहरु र पानीको मूलबाट सोझै पाइप जडान गरी पानीको प्रयोग गरिरहेका परिवारहरु समावेश गरिएका छन् ।

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	डडेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	डोटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	डोल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहूँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
झापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	डडेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	डोटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	डोल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहूँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
झापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

कुल परिवार संख्यामा मुनि लिखित प्रकारको पिउने पानीको स्रोत प्रयोग गर्ने गरेका परिवार संख्या प्रतिशतमा, २०५८

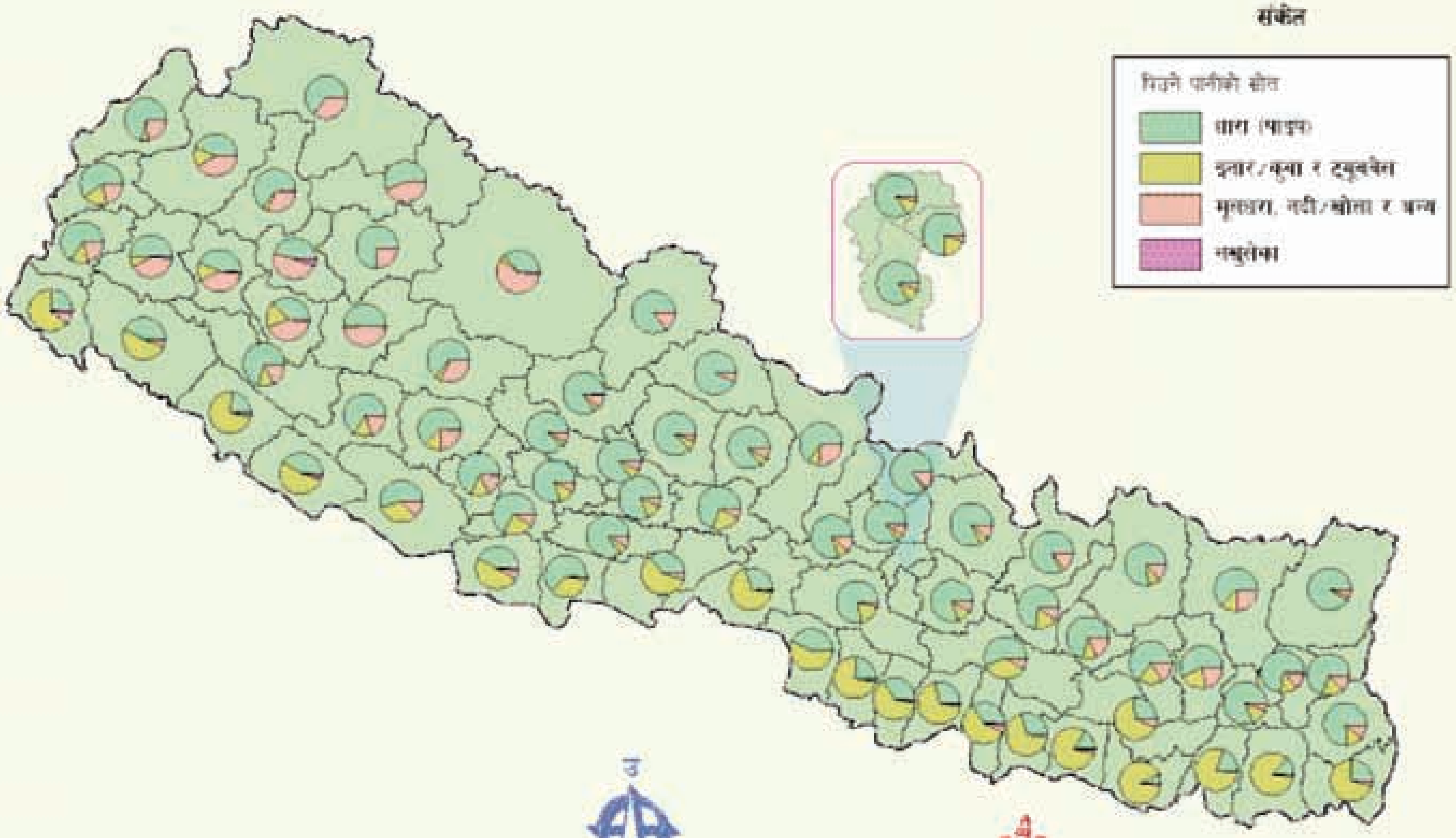

आधार नक्सा : प्रशासन नक्सा (१:५००,०००)
नापी विभाग, २०३३
तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८

मापन मान १ : ३,५००,०००
किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENRIS 2003

खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८⊕

जनगणना २०५८ मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको स्रोतबारे पहिलो पटक तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा यस सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा खाना पकाउनका लागि परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको स्रोत सम्बन्धी प्रश्नमा ६ प्रकारका बिकल्पहरू जस्तै १. काठ/दाउरा २. मट्टीतेल ३. एल.पी. ग्याँस ४. गोबर ग्याँस ५. गुइँठा / गोरहा ६. अन्य विवरणहरू सोधिएको थियो । यस परिच्छेदमा विश्लेषणका लागि यी विकल्पहरूलाई निम्न ५ वर्गहरूमा पुनः समूहीकृत गरिएको छ : १. काठ/दाउरा २. मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस ४. गोबर ग्याँस ५. गुइँठा / गोरहा र अन्य ६. इन्धनको प्रकार उल्लेख नगरेको ।

जनगणनाको परिणाम अनुसार काठ/दाउरा नै परिवारले खाना पकाउन प्रयोग गर्ने प्रमुख इन्धनको स्रोत थियो । सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये २७ लाख ३७ हजार ९ सय ५ परिवार संख्याले खाना पकाउनका लागि अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन सम्पूर्ण परिवार संख्याको ६५.५९ प्रतिशत हुन आउँछ । यस्तै ८ लाख ८५ हजार १ सय ९० परिवारहरू अर्थात् २१.२० प्रतिशतले मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस, ४ लाख ४४ हजार ९ सय ३५ परिवारहरू अर्थात् १०.६६ प्रतिशतले गुइँठा / गोरहा र अन्य प्रकारका इन्धन खाना पकाउन प्रयोग गर्ने गरेका थिए । सम्पूर्ण परिवार संख्याको जम्मा १.६६ प्रतिशतले मात्र खाना पकाउनका लागि गोबर ग्याँसको प्रयोग गर्ने गरेका थिए भने, ०.८९ प्रतिशत परिवार संख्याले खाना पकाउने प्रमुख इन्धनको स्रोतबारे उल्लेख गरेका थिएनन् । तालिका घ.७ (क) मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण सार संक्षेपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.७ (ख) मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.७ (क)

खाना पकाउने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
काठ/दाउरा	काठमाण्डौ (१८.९६)	मनाङ्ग (९९.१५)
मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	मुगु (०.१२)	काठमाण्डौ (७८.५१)
गोबर ग्याँस	भक्तपुर (०.१२)+	कास्की (११.५३)
गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	रुकुम (०.०५)#	सप्तरी (४९.१८)
इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको	मनाङ्ग (०.१७)	कालीकोट (६.२०)

\+ २४ जिल्लाहरूमा खाना पकाउनका लागि गोबर ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

\# १८ जिल्लाहरूमा खाना पकाउनका लागि गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धनको प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

तालिका क.१७

जिल्ला	पुरुषहरूको बिबाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको बिबाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको बिबाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको बिबाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको बिबाह गर्ने सरदर उमेर
अर्घाखाँची	२२.६९	चितवन	२३.९२	धनुषा	२२.८५	बैतडी	२२.४४	रौतहट	२१.४१
अछाम	२०.६४	जाजरकोट	२१.७३	धादिङ्ग	२१.९६	भक्तपुर	२४.००	लमजुङ्ग	२२.६६
ईलाम	२४.८२	जुम्ला*	२०.५५	नवलपरासी	२१.१७	भोजपुर	२३.८४	ललितपुर	२४.८४
उदयपुर	२२.८७	झापा*	२४.९७	नुवाकोट	२१.९७	मकवानपुर	२३.५९	सप्तरी	२२.८७
ओखलढुङ्गा	२२.३७	डडेलधुरा	२२.२९	पर्वत	२३.१९	मनाङ्ग	२८.२७	सल्यान*	२१.५४
कञ्चनपुर	२२.६२	डोटी	२१.४३	पर्सा	२१.१२	महोत्तरी	२२.२०	सर्लाही	२१.७६
कपिलबस्तु	२०.५९	डोल्पा*	२१.९६	पाल्पा	२३.८२	म्याग्दी	२२.९६	स्याङ्जा	२४.०१
काठमाण्डौ	२५.७४	तनहूँ	२२.६३	पाँचथर	२३.८३	मुगु*	२०.९१	संखुवासभा	२३.५०
काभ्रेपलाञ्चोक	२२.७४	ताप्लेजुङ्ग	२३.८०	प्यूठान	२१.६१	मुस्ताङ्ग	२५.२२	सिन्धुपाल्चोक*	२१.४१
कालीकोट*	२१.००	तेह्रथुम	२३.८९	बझाङ्ग	१९.८४	मोरङ्ग	२३.८९	सिन्धुली*	२२.५२
कास्की	२३.८२	दाङ्ग	२१.९४	बर्दिया	२१.५३	रसुवा	२२.२४	सिराहा*	२२.००
कैलाली	२२.१३	दार्चुला	२१.४२	बागलुङ्ग	२२.७१	रामेछाप	२२.०९	सुनसरी	२३.९८
खोटाङ्ग	२३.०६	दैलेख	२०.७८	बाँके	२३.३१	रुकुम	२१.३९	सुर्खेत*	२१.८३
गुल्मी	२३.२०	दोलखा*	२२.५३	बाजुरा*	२१.००	रुपन्देही	२३.०७	सोलुखुम्बू	२३.९३
गोरखा	२२.७४	धनकुटा	२४.५६	बारा	२१.२०	रोल्पा	२०.४१	हुम्ला	२२.६३

* यी अङ्कहरु गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

* छलौट बिधि (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका घ.(अ) क्रमश....

जिल्ला	काठ/दाउरा	मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको	जिल्ला	काठ/दाउरा	मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको
प्यूठान	९४.४१	३.५०	१.०९	०.००	१.०१	रुकुम	९७.१५	१.९६	०.००	०.०५	०.८३
बझाङ्ग	९८.०४	०.९७	०.००	०.००	०.९९	रूपन्देही	२६.५५	५३.६५	१.२२	१७.९१	०.६७
बर्दिया	८८.२१	६.८८	२.०३	१.६७	१.२२	रोल्पा	९६.९७	१.६४	०.००	०.१०	१.२९
बाग्लुङ्ग	७६.३२	२२.३९	०.२३	०.५७	०.४९	रौतहट	६३.५०	७.६९	०.४२	२७.३६	१.०४
बाँके	५४.१०	३९.५५	०.४७	३.९४	१.९५	लमजुङ्ग	८२.२२	९.२३	७.७४	०.०७	०.७४
बाजुरा*	९७.८४	०.७५	०.००	०.००	१.४१	ललितपुर	३३.९८	६२.८४	०.१४	२.३९	०.६४
बारा	६०.७३	१२.२१	०.४०	२५.६४	१.०३	सप्तरी	३४.८१	१४.४१	०.३८	४९.१८	१.२२
बैतडी	९६.०७	२.६८	०.१४	०.१६	०.९५	सल्यान*	९४.१५	५.३३	०.००	०.००	०.५३
भक्तपुर	२५.०७	६२.५८	०.१२	११.२९	०.९५	सर्लाही	६६.६३	६.६६	०.९१	२४.६५	१.१५
भोजपुर	९७.८०	१.६०	०.००	०.१६	०.४४	स्याङ्जा	७१.४४	२२.८०	४.८३	०.३७	०.५५
मकवानपुर	५१.६३	४१.४३	३.५९	२.४५	०.९१	संखुवासभा	९६.८९	२.४३	०.१९	०.२२	०.२७
मनाङ्ग	९९.१५	०.६८	०.००	०.००	०.१७	सिन्धुपाल्चोक*	९४.५०	४.४०	०.२१	०.१४	०.७५
महोत्तरी	५६.२४	६.४१	०.४६	३५.८५	१.०४	सिन्धुली*	८८.७९	६.१८	३.७८	०.४७	०.७८
म्याग्दी	९०.३६	७.४२	०.८३	०.१०	१.३०	सिराहा*	३९.३२	१०.५८	०.२०	४८.८५	१.०६
मुगु*	९९.०२	०.१२	०.३१	०.००	०.५५	सुनसरी	५१.५४	२५.०६	१.८२	२०.९३	०.६६
मुस्ताङ्ग	६३.०७	१०.९६	०.००	२५.४८	०.४९	सुर्खेत*	६९.७३	२७.१०	१.९५	०.४०	०.८२
मोरङ्ग	५०.८१	१७.०४	२.११	२९.५३	०.५२	सोलुखुम्बू	९७.७८	०.६६	०.००	१.२६	०.३०
रसुवा	९०.६९	८.६८	०.००	०.१३	०.५१	हुम्ला	९६.८८	०.१७	०.००	२.४२	०.५३
रामेछाप	९६.१५	२.६९	०.२८	०.००	०.८८						

ना, २०५८

* यी अङ्कहरु गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होला)

खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

६

कुल परिवार संख्यामा खाना पकाउनका लागि मुख्य विभिन्न प्रकारको इन्धन स्रोत प्रयोग गर्ने संख्या
परिवार संख्याको प्रतिशत, २०५८

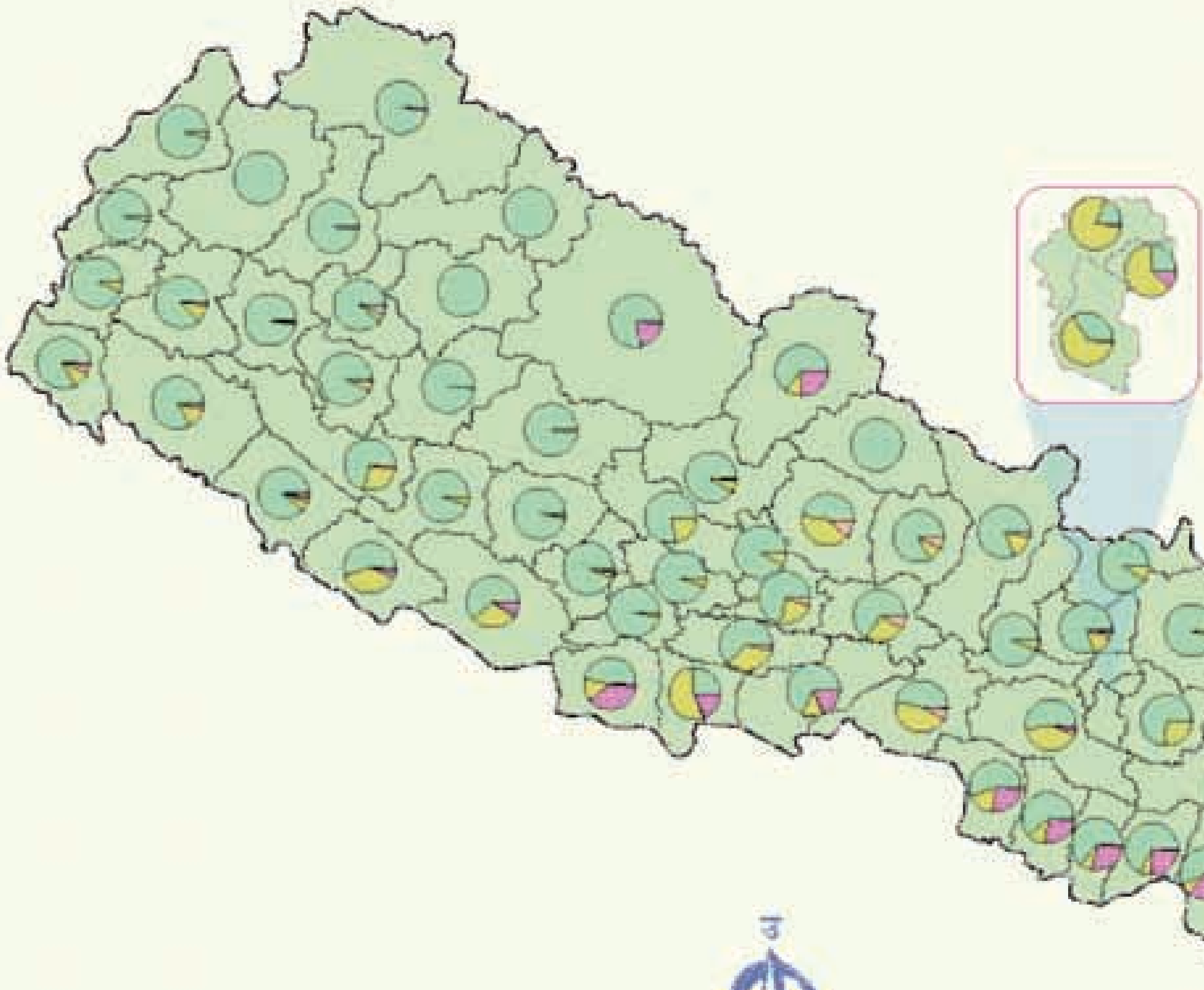

संकेत

इन्धनको प्रकार
- काठ/दाउरा
- मट्टितेल र एल.पी.ग्याँस
- गोबर ग्याँस
- गुइँठा/गोरठा र अन्य
- नखुलेका

आधार नक्सा : प्रशासन नक्सा (१:५,००,०००)
नापी विभाग, २०३३
तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०५८

मान नाप १ : ६,५००,०००
० २५ ५० १०० १५० २०० किलोमिटर

श्री ५ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENRIS 2003